

1. Χάρτης της περιοχής όπου εκτεινόταν η πόλη-κράτος της Μαρώνειας (διακεκομμένη γραμμή). Με αριθμηση οι αρχαιολογικές θέσεις της περιοχής. Άγιος Χαράλαμπος: η θέση της αρχαίας πόλης.

Μαρώνεια

Στά νοτιοανατολικά της Κομοτηνής (30 χλμ.) σε μία πεδιάδα, πού την προστατεύει ο Ίσμηρος (ύψ. 678 μ.) άπ' τούς βοριάδες, κρύβονται τά λείψανα της αρχαίας Μαρώνειας. Τό ημερο τοπίο, κατάφυτο από έλιές, μυγδαλιές, πεύκα καί άγριοκυπαρίσσια, πουρνάρια, πλατάνια, δρυς καί κέδρους, άναπαύει τό βλέμμα τού σημερινού επισκέπτη.

Μαρία Σαρλά - Πεντάζου Βαγγέλης Πεντάζος

Επιμελήτρια αρχαιοτήτων - Έφορος αρχαιοτήτων Δελφών

Η περιοχή κατοικήθηκε από τά νεολιθικά ήδη χρόνια (3η χιλιετία π.Χ.). Στην περίοδο αύτή όσο καί στην επόμενη, τήν πρωτοχαλκή, (2η χιλιετία π.Χ.), είναι άναμφισβήτητη ή ύπαρξη έπτά, τουλάχιστον, σημαντικών οργανωμένων οικισμών, πού ή οικονομία τους βασίζόταν στή γεωργία καί κτηνοτροφία. Τά αρχαιολογικά δεδομένα (για πρώτη φορά οχυρωμένες άκροπόλεις, κεραμεική) δείχνουν ότι στό τέλος της 2ης χιλιετίας (13ος -

12ος αι. π.Χ.) θρακικά φύλα πλημμύρισαν τή χώρα. Σύμφωνα καί με τήν παράδοση τά φύλα αύτά διέσχισαν τή Θράκη κι έφτασαν μέχρι τήν Τροία. Δεκαοχτώ, τουλάχιστον, θρακικοί οικισμοί έντοπίστηκαν, κυρίως στην ένδοχώρα, με άμφιβολή διάρκεια ζωής. Μερικοί πάντως ύπήρχαν καί τόν 7ο αι. π.Χ. όταν έμφανίστηκαν οι πρώτοι Έλληνες.

Η πρώτη γραπτή πηγή για τή Μαρώνεια είναι ο Όμηρος. Τήν αναφέρει

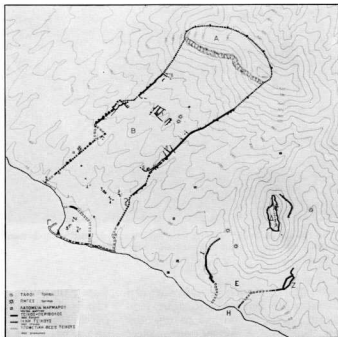
σάν πατρίδα τού Μάρωνα, ιερέα τού Άπόλλωνα, πού κατοικούσε σ' ένα ιερό άλσος τού θεού, γεμάτο δένδρα, στην πόλη Ίσμηρο. Στην Οδύσσεια άναφέρεται ότι τήν εποχή τού Τρωϊκού πολέμου κατοικούσε έδώ τό πολυάνθρωπο γένος των Θρακών Κικόων πού είχαν ίδρύσει, σύμφωνα με τόν Στράβωνα, 3 πόλεις: Ξάνθη, Μαρώνεια, Ίσμηρο. Στην Ίλιάδα εμφανίζονται σάν γενναίοι πολεμιστές νά αγωνίζονται, πεζοί ή έφιπποι, στό

2. Αεροφωτογραφία της περιοχής της αρχαίας Μαρωνείας. Διακρίνεται ο λιμενοβραχίονας.

πλευρό των συμμάχων τους Τρώων κατά των Ελλήνων.

Μετά τον πόλεμο ο Όδυσσέας σταμάτησε στα μαρωνίτικα ακρογιάλια και φιλοξενήθηκε από τον Κύκλωπα Πολύφημο στη σπηλιά του. Γιά να γλυτώσει και να ξεφύγει με τους συντρόφους του, μέθυσε τον οικοδεσπότη του με το περίφημο μαρωνίτικο κρασί, που ο Όμηρος εξυμνεί το κόκκινο χρώμα και την εύωδιά του. Σήμερα μία σπηλιά ανάμεσα στα χωριά Προσκυνητές και Μαρώνεια, στην οποία συστηματικές ανασκαφές έφεραν στο φως κεραμική από τη νεολιθική εποχή μέχρι και τα βυζαντινά χρόνια, ονομάζεται απ' τους ντόπιους «Σπηλιά του Κύκλωπα» (εικ. 1). Τόν 7ο αιώ. π.Χ. ξεκινάει το κύμα του β' ελληνικού αποικισμού. Η ανάπτυξη άστικής τάξης στις ελληνικές πόλεις και οι αγώνες της έναντι της αριστοκρατίας, η ανάγκη επέκτασης του εμπορίου και η εξεύρεσης νέων πηγών πλούτου οδήγησαν σ' αυτόν. Οι ακτές της Θράκης, του Αιγαίου και των μικρασιατικών παραλίων, ήταν γνωστές στους Έλληνες, γιατί από εκεί προμηθεύονταν ναυπηγίσιμη ξυλεία, πολύτιμα μέταλλα, δούλους. Έτσι άποικοι από την κεντρική και τη νησιώτική Ελλάδα εγκαθίστανται σ' όλο το μήκος της θρακωτικής παραλίας και ιδρύουν μία σειρά από Έλληνικές πόλεις (εικ. 2).

3. Τοπογραφικό της περιοχής. Μαρώνεια: Α. ακρόπολη, Β. πόλη, Γ. λιμάνι, 1. οχυρωματική εγκατάσταση, 2. βέτοτρο, 3. ιερό, 4. σπήλι, Αγ. Γεώργιος Δ. ακρόπολη, Ε. περιοχή μακρών τειχών, Γ. λιμάνι.

Η εξαιρετικά προνομαχική γεωγραφική θέση, το εύκρατο μεσογειακό κλίμα και η ευφορία της περιοχής της Μαρωνείας προσέλκυσαν τους Χίους άποίκους, που τό α' μισό του 7ου αιώ. π.Χ. έφτασαν εδώ αναζητώντας καινούρια πατρίδα. Σάν οικιστής της νέας πόλης, που εξελίχθηκε σέ μία από τις μεγαλύτερες και αξιολογότερες της Θράκης, φέρεται ο Μάρωνας, γιος του Ευάνθη.

Η θέση του πρώτου χιώτικου οικισμού είναι μέχρι σήμερα άγνωστη. Από τον καθηγητή Γ. Μπακαλάκη έχει διατυπωθεί ή άποψη ότι μία ακρόπολη στην κορυφή του Ίσμάρου, Αγ. Γεώργιος, σ' Α. της Μαρωνείας πιθανόν νά είναι ή πρώτη ακρόπολη των Χίων άποίκων. Κτισμένη σέ απόκρημνη περιοχή (ύψ. 461 μ.), δυνατή και άπροσπέλαστη, έχει περίμετρο 1330 μ. Η πολυγωνική τοιχοδομία της Α. πλευράς τη δείχνει προπερικλή, ενώ όπως δείχνει ή κεραμική, δέν αποκλείεται όρισμένα τμήματα της νά άνήκουν σέ οχυρωμένο οικισμό των Θρακών του 13ου-12ου αιώ. π.Χ. Η ακρόπολη εξακολούθησε νά χρησιμοποιείται και μετά την κατασκήυη του ίσχυρού κλασικού περιόλου της γειτονικής Μαρωνείας γιατί λόγω της θέσης της την προστατεύε από Α. Δύο μικρά τείχη ξεκινούσν από τη μέση της Α. και Δ. πλαγιάς του Αγ. Γεωργίου και καταλήγουν στη θάλασ-

σα, όπου θά ύπήρχε λιμάνι. Στη μέση περίπου του Α. σκέλους διατηρείται μικρός περίβολος, γιά την ένιχση της άμυνας στο πεδινό και εύπρόσβλητο αυτό σημείο. Τά σκέλη του τείχους δέν φθάνουν μέχρι την ακρόπολη γιατί οι πλαγιές του λόφου είναι σχεδόν άδιάβατες, προστατευόμενες από πελώριους βράχους.

Δέν είναι γνωστό άν ή εγκατάσταση των καινούριων κατοίκων έγινε ειρηνικά ή ύστερα από σκληρούς αγώνες με τους Κίκονες. Θά πρέπει όμως με την πάροδο του χρόνου νά αναπτύχθηκαν φιλικές σχέσεις και ίσως νά έγινε και έδώ, όπως στη Θάσο και στη Σαμοθράκη, μία ειρηνική ανάμειξη Έλλήνων και Θρακών. Σ' αυτό πιθανόν όφειλονται τά λίγα γνωστά θρακικά όνόματα από μεταγενέστερες επιγραφές της Μαρωνείας.

Βάση της οικονομίας της νέας πόλης μέ τόν πλούσιο ελαιώνα, τά καρπερά άμπέλια, τά δάση και τά βοσκοτόπια ήταν ή γεωργία κι ή κτηνοτροφία. Όμως γρήγορα οι κάτοικοι στράφηκαν και στό έμπόριο και τη θάλασσα, άφου ή θέση της πόλης, κοντά σ' έναν άσφαλή γιά τά πλοία όρμο, εύνοούσε την ανάπτυξη και σ' αυτούς τους τομείς.

Δυστυχώς δέν έχουμε στοιχεία γιά τη ζωή στα αρχαία χρόνια. Μπορούμε όμως νά συμπεράνουμε ότι, καθώς οι Μαρωνίτες έρχονταν από τη Χίο,

4. Το τείχος του 4ου αι. π.Χ. είχε κατά διαστήματα πύργους, σε πυκνότερη 5. Το λιμάνι. Ένας λιμενοβραχίονας ξεκινάει από την Α. ακρή του όρμου. Διόταξη στα πεδία μέρη που ήταν πιο ευπρόσθλιτα.

όπου ήδη οι τέχνες γνώριζαν μεγάλη άνθηση, θά έφεραν μαζί τους μίαν αναπτυσσόμενη καλλιτεχνική παράδοση. Άψευδείς και μόνον μάρτυρες τά όμορφα νομίσματά τους που από τό τέλος του 6ου αι. π.Χ. δίνουν μιά ιδέα του επίπεδου τής τέχνης τους, αλλά και τής ήδη αναπτυσσόμενης οικονομικής ζωής. Ή μόνη ιστορική πληροφορία που έχουμε γιά τήν πόλη τήν περίοδο αυτή είναι ή διαμάχη τής μέ τή Θάσο στά μέσα του 7ου αι. π.Χ. γιά τήν κατοχή τής άποικίας τών Θασίων Στρώμης. Όπως φαίνεται, στήν περίοδο τών περσικών πολέμων, ή Μαρώνεια άκολούθησε τήν τύχη τών άλλων ελληνικών πόλεων τής Θράκης και ύποτάχτηκε στούς Πέρσες. Ό Ήρώ-

δοτος μιλώντας γιά τήν έκστρατεία του Ξέρξη κατά τής Έλλάδος αναφέρει τή Μαρώνεια, γιατί άπ' τήν περιοχή τής περνάει ή στρατιά του (είκ. 3). Μετά τή συντριβή τών Περσών, ιδρύεται ή α' Αθηναϊκή Συμμαχία τό 478/7. Στούς φορολογικούς καταλόγους τών μελών τής βρισκουμε τή Μαρώνεια νά πληρώνει εισφορά 1 τάλαντο και 3.000 δραχμές. Τό ποσό αυτό αύξάνει τό 437 π.Χ. σε 3 τάλαντα, ποσό που μαρτυρεί τή μεγάλη οικονομική άνθηση τής πόλης. Είναι άλλωστε γνωστό ότι από τήν περίοδο αυτή ή Μαρώνεια, μαζί μέ τά γειτονικά Άβδηρα και τήν Αίνο (σημ. στήν Τουρκία, κοντά στις άνατ. όχθες τών έκβολών του Έβρου), είναι οι τρεις

σημαντικότερες και πλουσιότερες πόλεις τής Θράκης. Γύρω στά μέσα του 5ου αι. π.Χ. οι βασιλείς τών Θρακών Όδρυσών Τήρης και ό γιός του Σιτάλκης, ύποτάσσοντας τά θρακικά φύλα τής περιοχής, ίδρυσαν ισχυρό βασίλειο που περιλάμβανε τμήμα τής Άνατ. Μακεδονίας μέχρι τό Στρωμόνα, τή Θράκη μέχρι τό Βυζάντιο και τή σημ. Βουλγαρία. Δέν είναι έξακριβωμένο άν ή Μαρώνεια, όπως οι άλλες ελληνικές πόλεις τών παραλίων, αναγκάστηκε νά πληρώνει φόρο στούς Όδρυσές βασιλείς. Ένα είναι βέβαιο, ότι είχε στενές σχέσεις μαζί τους όπως δείχνουν τά νομίσματα τών Όδρυσών που είτε κόπηκαν στό νομισματοκοπείο τής Μαρώνειας, ει-

6. Τοπογραφία τής κάτω πόλης. 1. αναλημματικοί τοίχοι, 2. θέατρο, 3. ιερό, 4. σπιτια, 5. μνημειακή είσοδος, 6. λιμάνι.

7. Στήν τοποθεσία «Καμμένα» ήταν γνωστή, από τό 1905, ή θέση του άρχαιου θεάτρου.

τε έγιναν από Μαρωνίτες χαρακτές. Ο 4ος αι. είναι η εποχή της μεγάλης ακμής της Μαρωνείας. Οι ανασκαφές, που άρχισαν το 1969 και συνεχίζονται συστηματικά από το 1978, αποκαλύπτουν κάθε χρόνο καινούρια στοιχεία για να στηριχθούν αυτή την άποψη που μέχρι τώρα βασιζόταν σε ένδειξεις (άρχαιοι συγγραφείς, νομισματοκοπία, επιγραφές). Ένα ισχυρό τείχος προστάτευε την πόλη. Είχε περίμετρο 10,400 μ. περίπου και σώζονται αρκετά τμήματά του και πυργοί. Ξεκινάει από την ψηλότερη κορυφή του Ίσθμρου, τον Άγ. Αθανάσιο, όπου και η ακρόπολη και με 2 σκέλη, που κλείνουν μια τεράστια έκταση, καταβαίνει ως τη θάλασσα. Δεν είναι πιθανόν ότι όλο αυτό το χώρο καταλάμβανε η πόλη, που θα πρέπει να περιοριζόταν στα πεδινά και πλησιέστερα στη θάλασσα. Μάλλον απέθλεπαν να ασφαλίσουν μια μεγάλη περιοχή, όπου στις δυσκολεές ώρες των ξηβρικών επιδρομών θα μπορούσε να καταφύγει ο πληθυσμός της υπαίθρου, ακόμη και τα κοπάδια. Το τείχος σώζεται, στα καλύτερα διατηρημένα τμήματά του, σε ύψος το πολύ 2μ. ενώ το πάχος του είναι 2,30-3 μ. Είχε κατά διαστήματα ορθογώνιους ή ημικυκλικούς πυργούς, σε πυκνότερη διάταξη στα πεδινά μέρη που ήταν πιο ευπρόσθλητα (εικ. 4). Στο μέσο της περιτειχισμένης περιοχής, όπου δεν έχουν εντοπιστεί λείψανα κατοικίας, υπήρχε κάποια έγκατάσταση στρατοπέδου, της

οποία σώζονται τμήματα τείχους και πύργος. Γνευσίο και σαβρός γρανίτης, πετρώματα από ντόπια λατομεία, χρησιμοποιήθηκαν σαν οικοδομικό υλικό. Η τοιχοδομία είναι κατά κύριο λόγο ισοδομική, αλλά σε όρισμένα σημεία οι λιθοβλινοί είναι πολυγωνικοί κι άλλοι μικρές πέτρες γεμίζουν τα κενά των αρμών. Αποτελείται από έναν εσωτερικό τοίχο κι έναν εξωτερικό, ενώ το μεταξύ τους κενό γεμίστηκε με θυροπηγή και χώμα. Δυστυχώς δεν εντοπίστηκε μέχρι τώρα καμιά πύλη.

Ένας μικρότερος περίβολος, του οποίου βρέθηκαν ελάχιστα άμφιβολα λείψανα, θα προστάτευε την περιοχή του λιμανιού. Στη θέση αυτή κυριαρχούν σήμερα τα έπιθλητικά λείψανα της βυζαντινής οχύρωσης. Ο φυσικός όρμος παρείχε ασφάλεια από νότιους, βορείους και ανατολικούς ανέμους. Τόν 4ο αι., πιθανότατα, εποχή της μεγάλης ακμής της πόλης, δημιουργήθηκε ένα τεχνητό λιμάνι, για την καλύτερη προστασία του ισχυρού πολεμικού και έμπορικού της στόλου. Ένας λιμενοβραχίονας ξεκινάει από την Α. άκρη του όρμου, προχωρεί γύρω στα 170 μ., έπειτα κάμπτεται και με ΒΔ κατεύθυνση προχωρεί γύρω στα 130 μ. Δεν ξέρουμε αν υπήρχε και δεύτερος βραχίονας από Δ. Είναι όμως πολύ πιθανόν γιατί έτσι θα εξασφαλιζόταν καλύτερα ο στόλος ιδίως σε πολεμικές περιόδους (εικ. 5,6).

Η ύπαρξη ισχυρού στόλου και η αν-

θηρή οικονομία φαίνεται από το ότι τα πληρώματα του αθηναϊκού στόλου έγκατέλειπαν, πολλές φορές, τα πλοία τους και κατατάσσονταν στο μαρωνίτικο στόλο όπου έβρισκαν καλύτερους οικονομικούς όρους. Η έκταση των τειχών όσο και η εισφορά στο ταμείο της Αθηναϊκής Συμμαχίας δείχνουν ακόμη ότι η Μαρωνεία, την περίοδο αυτή, θα πρέπει να ήταν από τις πιο πολυάνθρωπες πόλεις. Υπολογίζεται ότι θα πρέπει να είχε γύρω στους 12.000 κατοίκους.

Την περίοδο αυτή οι Άθηναίοι παίρνουν το ρόλο του ρυθμιστή στις τύψεις των ελληνικών πόλεων των θρακικών παραλίων. Το 337 π.Χ., σε μία σύγκρουση των Μαρωνιτών με τους Άδθηρίτες παρεμβαίνει ο Άθηναίος στρατηγός Χαθρίας. Το 361 π.Χ. οι Μαρωνίτες καταλαμβάνουν τη Στρώμη, αλλά την έπομένη χρονιά η μητρόπολη της τελευταίας, η Θάσος, με τη θήβεια των Άθηναίων την ξαναπαίρνει. Στα μέσα του 4ου αι. εμφανίζεται στην περιοχή μία άλλη μεγάλη δύναμη οι Μακεδόνας, που με τον Φίλιππο Β' επέκτεινουν όλοένα τα όρια της κυριαρχίας τους. Την άνοιξη του 353 ο Φίλιππος έπετέθη στη Μαρωνεία αλλά δεν κατόρθωσε να την καταλάβει γιατί συνάντησε μεγάλη αντίσταση από το σύμμαχο της πόλης, τον Θράκα ηγεμόνα Άμαδοκο, που ήταν κύριος της περιοχής ανάμεσα στον Έβρο και το Νέστο. Κινδύνευσε μάλιστα κι από τον αθηναϊκό στόλο. Όμως ο Φίλιππος δεν το βάζει κά-

8. Η ακμή των ρωμαϊκών χρόνων δεν έχει αποκαλυφθεί ακόμα ολόκληρη.

9. Ένας άγωγός βάθους 1 μ. και πλάτους 0,50 μ. συγκέντρωνε τα νερά του χερσαίου που μέσω του άγωγού της άρχιπυλῆς χύνονταν πίσω από τη σκηνή, όπου συνεχιζόταν ο άγωγός.

10. Ένας πλατύς πρόδρομος με σηκό και έστια μαζί με συμπληρωματικούς χώρους συγκροτούν μία μορφή ενός τυπικού έπαρχιακού ιερού του 4ου αι. π.Χ.

11. Ψηφιδωτός διακόσμος του δαπέδου ενός σπιτιού των αρχών του 3ου αι. π.Χ.

τω. Τό 350 π.Χ. θέτει τέρμα στην ανεξαρτησία της πόλης και την προσαρτά στο βασιλείο του. Τότε σταματάει και η κυκλοφορία των αυτόνομων χρυσών (είχαν άρχισει να κυκλοφορούν τό α' μισό του 4ου αι. π.Χ.) και άσημένιων νομισμάτων. Μία σειρά από 28 άσημένα τετράδραχμα του α' μισού του 4ου αι. π.Χ. είναι έκτεθειμένα στο Νομισματικό Μουσείο. Έπιτρέπουν στη Μαρώνεια να κόβει μόνο μικρά χάλκινα νομίσματα για τίς έσωτερικές της ανάγκες.

Οι ανασκαφές αποκάλυψαν, μέχρι σήμερα, από την πόλη του 4ου και 3ου αι. π.Χ. τό θέατρο, ένα ιερό αφιερωμένο, κατά πάσαν πιθανότητα, στο Διόνυσο και κατοικίες (εικ. 7).

Στην τοποθεσία «Καμπάνια» ήταν γνωστή ή θέση του άρχαιου θεάτρου από τό 1905, όταν οι Μαρωνίτες πήραν τό έδωλια και τό χρησιμοποιήσαν στην κατασκευή του δημοτικού σχολείου. Η πρώτη μορφή του θεάτρου άνήκει στά Έλληνιστικά χρόνια. Τρεις σειρές έδωλιων από άσβεστόλιθο σώθηκαν στη θέση τους, ενώ είναι βέβαιη ή ύπαρξη 10 σειρών που ήταν χωρισμένες με 9 κερκίδες συνολικής χωρητικότητας πάνω από 2.500 θεατών. Πιθανή είναι και ή ύπαρξη άνω διαζώματος όποτε ή χωρητικότητά του θα ξεπερνούσε τους 5.000-6.000 θεατές (εικ. 8). Στά ρωμαϊκά χρόνια έγινε μετασκευή, όπως σ' όλα τά ελληνικά θέατρα. Προστέθηκε σειρά θωρακίων για νά προστατέψει τους θεατές κατά τίς θηριομαχίες. Ένώ ή άρχική κατασκευή, έδωλια, κλίμακες είναι πολύ έπιμελημένη, ή ρωμαϊκή μετασκευή είναι πρόχειρη και σέ μερικές περιπτώσεις κατόστρεψε τά

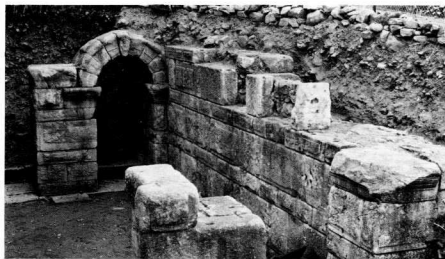
έδωλια της πρώτης σειράς. Η σκηνή των ρωμαϊκών χρόνων και, αυτή, δέν έχει άποκαλυφθεί άκόμη ολόκληρη, ενώ τό κεντρικό της τμήμα, έχει παρασυρθεί από τό χειμάρρο που περνούσε από τό θέατρο στά μεταγενέστερα χρόνια. Κιονίσκοι και έπιστύλια σώθηκαν από τόν αρχιτεκτονικό διάκοσμο της σκηνής καθώς και μερικοί θρόνοι, όχι όμως στη θέση τους. Τό θέατρο κτίστηκε πάνω σέ έναν χειμάρρο. Ένας άγωγός, βάθους 1,00 μ. και πλάτους 6,30 μ., συγκέντρωνε τά νερά του χειμάρρου που μέσω του άγωγού της όρχήστρας χύνονταν πίσω από τη σκηνή όπου συσχεζίζοντά ο άγωγός (εικ. 9). Η όρχήστρα πιθανότατα ήταν από πατημένη ή άρχικά και δέν είμαστε βέβαιοι για ή ρωμαϊκή της φάση, γιατί δέν έχει άποκαλυφθεί ολόκληρη. Έπιγραφές σώθηκαν στά έδωλια, όπως της άρχαιας πόλης Τοπίου που δέν έχει έντοπιστεί, και της Γερουσίας.

Τά λίγα ιστορικά στοιχεία που έχουμε για ή Μαρώνεια που βρισκόταν στην περιφέρεια του ελληνικού κόσμου πλουτίζονται από τά αρχαιολογικά εύρηματα. Πενιχρά είναι τά λείψανα ενός ιερού, ίσως του Διονύσου, που αναφέρεται στις έπιγραφές. Η παράτα του όμως στηρίζοντά σέ ένα ώραιότατο ανάλημμα που μάς δείχνει πώς θα ήταν τά πάνω μέρη του ιερού, άν σωζόταν. Ένας πλατύς πρόδρομος, άν σηκό και έστια ή θάση αγάλματος μαζί με συμπληρωματικούς χώρους στις δύο πλευρές συγκροτούν μία μορφή ενός τυπικού έπαρχιακού ιερού του 4ου αι. π.Χ. (εικ. 10). Πρόσφατα μακρόστενοι χώροι με χωρισμάτα ανασκάφτηκαν κοντά στο ιερό και

θά χρησιμοποιεσαν για τίς λειτουργίες του.

Μία ιδέα για τό επίπεδο ζωής των κατοίκων της ελληνιστικής Μαρώνειας μάς δίνει ένα σπίτι των αρχών του 3ου αι. π.Χ. Τό μέγεθος του κτιρίου — 450 μ² περίπου —, ή έπιμελημένη τοιχοδομία που καλύπτεται με κονιάματα, τό ψηφιδωτό που λαμπρύνει τόν άνδρώνα, όλα δείχνουν ότι οι Μαρωνίτες εκτιμούσαν και στην ιδιωτική τους ζωή την πολυτέλεια και την άνεση, που τούς επέτρεπε ή οικονομική τους επιφάνεια. Τό σπίτι ήταν προσιτό από μία περίστυλη, λιθόστρωτη αύλη, ενώ δίπλα σ' αυτήν ύπάρχει μία δεύτερη άνοιξη, πλακοστρωμένη. Άποτελείται από δύο μικρά δωμάτια, ίσως κοιτώνες, ένα λουτρό (:), ένα μεγάλο δωμάτιο που ή έστια στό κέντρο δείχνει ότι πρέπει νά προσριζόταν για λατρεία, έναν εύρύχωρο άνδρώνα με ψηφιδωτό δάπεδο με φυτική διακόσμηση και ένα τελευταίο, μεγάλο επίσης, δωμάτιο, όπου τό πλήθος των άγνύθων ύποδεικνύει την ύπαρξη στο χώρο αυτό άργαλειών (εικ. 11).

Στά ελληνιστικά χρόνια αλλάζει συχνά επικυριαρχο, από τό Λυσίμαχο της Θράκης στόν Πτολεμαίο Γ' της Αιγύπτου για νά κατακτηθεί από τόν Φίλιππο Ε' και λίγα χρόνια άργότερα νά περιέλθει στόν Άντίοχο Γ' της Συρίας (197 - 189 π.Χ.). Την περίοδο αυτή ή Μαρώνεια και ή γειτονική της Άίγιο διεκδικούν ό Εύμένη της Περγάμου και ό Φίλιππος Ε' της Μακεδονίας. Τότε στά πράγματα της Ελλάδας έπιμεβαίνουν κάθε τόσο οι Ρωμαίοι, με πρόκληση μάστιγα των ίδιων των ελληνικών πόλεων. Έτσι και

12. Μνημειακή πύλη της Μαρώνειας.

αυτή τη φορά η ρωμαϊκή Σύγκλητος, για να αποσοβήσει τη σύγκρουση των δύο βασιλέων, κηρύσσει ανεξάρτητες τήν Αίνο και τή Μαρώνεια. Τήν προστασία όμως τής Ρώμης η Μαρώνεια τήν πλήρως ακριβά. Μένοντα μόνη ήταν περισσότερο εκτεθειμένη στις επιθέσεις των θρακικών φύλων, χωρίς και νά πάψει να σπαράσσεται από έμφυλιες διαμάχες ανάμεσα στό φιλομακεδονικό και φιλοπεργαμινό κόμμα.

Οι άρχαιότερες και σημαντικότερες λατρείες τής πόλης πρέπει νά ήταν του Άπόλλωνα και του Διονύσου. Καί για μέ τόν Άπόλλωνα έχουμε τό χωρίο του Όμήρου, που αναφέρθηκε στήν άρχή, ενώ για τό Διόνυσο μαρτυρεί ή εικόνα του θεού και τό σύμβολό του, τό σταφύλι, που αποτελούν δύο από τούς κύριους νομισματικούς τύπους. Άργότερα προστέθηκε και ή λατρεία του μυθικού οικιστή τής πόλης Μάρωνα. Παράλληλα, από έπιγραφές γνωρίζουμε ότι λατρεύονταν ό Δίας, ό Ποσειδάνας, ό Έρμης και ό Άσκληπιός. Από τά ελληνιστικά, όπως φαίνεται, χρόνια εισάγονται στήν πόλη οι αϊγύπτιοι θεοί Ίσις, Σέραπις, Άνουβις και Άρποκράτης. Στά ρωμαϊκά χρόνια προστίθεται και ή λατρεία τής Ρώμης. Από άναθηματικές μάλιστα έπιγραφές φαίνεται ότι ό Διόνυσος, ό Μάρων, ό Θεός κι ή Ρώμη είχαν κοινό ιερέα.

Γιά τό πολιτεύμα τής πόλης στοιχεία δίνουν έπιγραφές τής ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου. Υπάρχει Βουλή, Δήμος και, από έπιγραφή στό θέατρο, φαίνεται ότι ύπρχε και Γερουσία. Τό πολιτεύμα ήταν δημοκρατικό και, όπως φαίνεται, οι άπόγονοι

των πρώτων οικιστών αποτελούσαν τήν άριστοκρατική τάξη.

Μετά τήν ύποδούλωση τής Έλλάδας στους Ρωμαίους, ή Μαρώνεια από κομμό είνουομένη τους, άποκτή τήν έλευθερία της και γνωρίζει μία νέα έμπορική και οικονομική άνθηση. Μάρτυρες τά άσημένια τετράδραχμα που έβθεσε σε κυκλοφορία λίγο μετά τό 148 π.Χ. και που μαζί μέ τά σχεδόν όμοια Θασίτικα ήταν, τήν περίοδο αυτή, τά κυριότερα νομίσματα τής Θράκης. Μία έπιγραφή που μνημονεύει συνθήκη μεταξύ Μαρώνειας και Ρώμης τό 127-129 μ.Χ., και ένα έγκώμιο, σε έπιγραφή επίσης, στήν Ίσιδα του 1ου αΙ. μ.Χ. δείχνουν και τή δύναμη τής πόλης και τίς διεθνείς της σχέσεις μέ Ρώμη και Αίγυπτο. Μία διπλή μνημειακή πύλη μέ τρία άνοιγματα σε κάθε πλευρά, ίσως κτίστηκε πρός τιμή του αυτοκράτορα Άδριανού όταν πιθανολογείται ότι έπισκέφθηκε τή Μαρώνεια τό 124/25 μ.Χ. (εικ. 12)

Τμήμα πιθανώς ύστερορομαϊκό άποχετευτικού άγωγού καλής κατασκευής δείχνει επίσης ότι ή πόλη σ' αυτήν τήν περίοδο παρέμενε ακόμη σε άκμή.

Ή πόλη συνέχισε τή ζωή της και στό βυζαντινά χρόνια. Ήταν μάλιστα έδρα έπισκόπου. Σώζονται στήν παραλία Άγ. Χαράλαμπος τμήματα του βυζαντινού τείχους και πύργοι, έρείπια παλαιохριστιανικής βασιλικής και ψηφιδωτό δάπεδο τής ίδιας εποχής, θεμέλια βυζαντινής εκκλησίας και κτιρίων. Στά μεσαιωνικά χρόνια ό φόβος των περαιτικών επιδρομών άνάγκασε τούς κατοίκους νά άποτραβηχτούν στό έσωτερικό, όπου ίδρυσαν τό όμώνυμο (σήμερα) μέ τήν

άρχαια πόλη χωριό στά ΒΔ από τήν κορυφή Άγ. Άθανάσιο του Ίσμάρου. Στήν ίδια εποχή οι κάτοικοι κατάστρεψαν τό λιμάνι και τό κατάχωσαν για νά μή βρίσκουν καταφύγιο οι πειρατές.

Τά αρχαιολογικά εύρήματα, για μία πόλη σάν τή Μαρώνεια, είναι άκόμη λίγα. Δέν βρέθηκε ή άγορά — πιθανότατα είναι κρυμμένη κάτω από τά βυζαντινά έρείπια — και τά ιερά της. Όλες οι ένδειξεις μάς πείθουν ότι ή γή τής Μαρώνειας κρύβει άκόμη σπουδαία εύρήματα που μέ τήν πρόοδο των έρευνών δέ θ' άργήσουν νά άποκαλυφθούν.

Maroneia

M. Sarla - Pendazou and V. Pendazos

The remains of ancient Maroneia lie at the southeast of Komotini, on a plain well protected from the north winds by Ismaros mountain. The area has already been inhabited since the neolithic age (3rd millennium BC). To this period and more precisely to the 2nd millennium BC belong at least seven settlements. The archaeological data speak for the domination of this area by Thracian tribes - they also managed to reach Troy - during these years. Homer provides the first information on Maroneia and also mentions the town as birthplace of the priest Maron, who lived in the sacred grove of Apollo in the town Ismaros. In the 7th century BC a wide colonization of the coastal Thrace took place. The location of the first settlement of emigrants from Chios island remains as yet unknown. However, according to Professor Bakalaki's opinion this colony must be identified with the acropolis on the top of Ismaros mountain, east of Maroneia.

Besides the elegant coins of the 6th century BC we have no other information or document concerning the life of Maroneia in antiquity. During the Persian Wars Maroneia shared the fate of the other Thracian towns and was occupied by the invaders. After the defeat of the Persians the town became a member of the Athenian Alliance. The 4th century BC was the period of flourishing and prosperity for Maroneia.

The archaeological excavations that started in 1969 in Maroneia and continue until today brought to light important finds, significant for the town's history. Of equal importance are also the remnants of the Byzantine era in the area that prove beyond doubt that Thrace has always been a most valuable cultural spring.